

حمل و تحويل تحت نظارت محموله^۱; مقتضيات و موانع در بستر جهانی شدن بزهکاری^۲

عاطفه شیخ اسلامی^۳

چکیده

با تسریع فرایند جهانی شدن در ابعاد مختلف زندگی بشری، جوامع مختلف دستخوش تحولات شگرفی در زمینه های مختلف شدند و بستر سنتی جوامع همراه با این تحولات از یک سو و پیشرفت و توسعه بشر در صنعت و فن آوری از سوی دیگر، چارچوبهای سنتی خود را از دست داد و خواسته یا ناخواسته همگام با تحولات جهانی حرکت نمود.

ازین رهگذر بزهکاری که تا این زمان در بستر سنتی جوامع مختلف به اشکال گوناگون ارتکاب می یافتد و محدود به مرزها و چارچوبهای نظام های داخلی بود تؤامان با این تحولات، تغییر کرده و در اشکال و قالب های جدید در سطوح فراملی (منطقه ای یا بین المللی) واقع شد. رابطه ای که همواره میان انواع جرایم ارتکابی و بستر خاص جوامع موجود بود^۴، این بار نیز میان هماهنگ شدن و نزدیک بهم شدن کشورهای مختلف تحت لوای توسعه فن آوری و حذف مرزها و استناد بین المللی از یک سو و فراملی شدن بزهکاری از سوی دیگر، نیز حاکم شد.

در این میان با جهانی شدن بزهکاری رویکردها و راهکارهای حقوق کیفری در پیشگیری و مبارزه با این جرایم ناکارآمدی خودرا بیش از پیش به نمایش گذاشت، بطوری که کشورهای مختلف در سراسر جهان ولو دولی که از مخالفان سرسخت فرایند جهانی شدن محسوب میشوند نیز پی به اهمیت اتخاذ یک سیاست جنایی بین المللی در مبارزه با این جرایم برداشت. به عبارت دیگر در مبارزه با جرایم جهانی و فراملی باید یک سیاست جنایی مؤثر و مناسب با خصایص و ویژگی آنها طراحی و اعمال نمود. خصایصی مثل فراملی بودن و سازمان یافته بودن این جرایم جز در پرتو سیاست جنایی هماهنگ و بین المللی قابلیت خنثی شدن را نخواهد داشت. ازین رو درجهت مقابله با پیشروی و ارتکاب این جرایم راهکارهایی از سوی سازمان ملل متحد در قالب استناد بین المللی مطرح شده است که جز با همکاری و هماهنگی دولتها و بویژه دولتهای عضو این استناد میسر نخواهد بود.

^۱-Control Delivery

^۲- این مقاله در مجله مدرسه حقوق(ش 65-آذر 1390) چاپ شده است.

^۳- کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی-دانشگاه مفید

^۴- گسن، ریموند، جرم‌شناسی نظری، ترجمه مرحوم کی نیا، مهدی، انتشارات مجد، چاپ چهارم، اسفند 1388، صص 41-53

حمل و تحويل تحت نظارت محموله های مجرمانه از جمله این راهکارهاست که در اسناد بین المللی خاصی به آن اشاره شده است که در قالب آن امکان دستگیری کلیه ی گروههای مجرمانه دخیل در ارتکاب یک جرم در سطح فرامی فراهم شده و البته جز با هماهنگی دولتهاي عضو در اين زمينه امكان پذير نخواهد بود.

كليد واژه ها: فرایند جهانی شدن، جهانی شدن جرم، جرم سازمان یافته، حمل و تحويل تحت نظارت، جهانی شدن حقوق کیفری

مقدمه

رشد و توسعه بنگاه های اقتصادی فرامی و تأثیر آنها بر اقتصاد دولتهاي مختلف، بويژه در توسعه دولتها، يكی از مهمترین دلایل گسترش فرایند جهانی شدن محسوب شده است. همینطور عواملی چون گسترش مهاجرت و جابه جایی مردم، سرمایه، کالا و اطلاعات موجبات حذف بیش از پیش مرزهاي سیاسی و اقتصادی را فراهم و در تسريع نفوذ فرایند جهانی شدن در ابعاد مختلف زندگی بشر تأثیر قابل توجهی داشته است.

تحولاتی که در زمینه های مختلف اقتصاد، فرهنگ و سیاست، در پرتو رشد و توسعه فرایند جهانی شدن در ابعاد گوناگون به وجود آمد، سبب تغییر و تحول در انواع بزهکاری و پیشرفت بزهکاران در ارتکاب جرایم شد. در واقع تسهیلات و امکانات ناشی از پیشرفت بشر در زمینه های مختلف و همچنین تحولات مختلفی که در جهان رخ داد، در دسترس بزهکاران نیز قرار گرفت.

بنابراین بزهکاری نیز متناسب با بسترهای ایجاد شده در جهان، دستخوش تحولات شگرفی شد. جرایم و جنایات با انواع جدید و اشکال بی سابقه و یا جرایم سابق بشکل فرامی ارتکاب و روند رو به رشدی یافت و بتدریج با تشدید آثار منفی این جرایم در سطوح بین المللی و همچنین توسعه اشکال نوین بزهکاری که بخش قابل توجهی از آنها انسان، کرامت و اندام وی را موضوع جرم و جنایات قرار میدادند، جامعه بین الملل را بیش از پیش وادر به بروز واکنش در مقابله با این جرایم می نمود. واکنشی که نیازمند اتخاذ سیاست جنایی مؤثر و هماهنگ از سوی کشورهای مختلف جهان ولو دولی که از مخالفان فرایند جهانی شدن محسوب میشوند^۵، میباشد.

^۵- برای مطالعه بیشتر در این زمینه ن.ک نامی، داود، دیدگاههای موافقان و مخالفان جهانی شدن، مجله اطلاعات سیاسی و اقتصادی، سال بیست و چهارم، شماره ی 267-268

از مهمترین خصایص جرایم جهانی شده که در پرتو توسعه صنعت و فن آوری، حذف مرزها، گسترش مهاجرت و جابه جایی ها در نقاط مختلف جهان گسترش یافت سازمان یافتنی بودن گروههای مجرمین در ارتکاب جرایم بود که از یک سو هزینه های ارتکاب جرایم را تقلیل نمود و از سوی دیگر ضریب ایمنی از جهت عدم کشف سریع این جرایم و درگیر شدن با مراجع قضایی را بالا میبرد.

در گذر از جهانی شدن و پیچیدگی جرایم و روشهای ارتکاب آنها، و در جهت اتخاذ یک سیاست جنایی متناسب با این جرایم در سطح جهانی و با خصایصی که توانایی خنثی کردن پیچیدگی و ویژگی های منحصر به فرد آنها را دارا باشد، جامعه بین الملل و در رأس آن سازمان ملل متعدد مبادرت به تنظیم اسناد بین المللی نموده است و ضمن آنها دولتهای عضو را مکلف به اتخاذ روشهای هماهنگی در رابطه با کشف جرم و شناسایی بزهکاران آنها نموده است. امری که در کنوانسیون مبارزه با فساد مصوب سال ۲۰۰۳، با عنوان "فنون تحقیقات ویژه" یاد شده است. حمل و تحويل تحت نظارت، از جمله روشهایی است که با پیچیده شدن جرایم و سازمان یافته بودن آنها در جهت کشف جرم ارتکابی همراه با کلیه عوامل مرتبط با آن در دول مبدأ محل عبور و مقصد باید از سوی کشورهای عضو کنوانسیون های مربوطه اعمال شود.

پیش بینی این روش از سوی سازمان ملل متعدد در قالب اسناد بین المللی، خود مبین اهمیت جهانی شدن سیاست جنایی مبارزه با جرایم و لزوم هماهنگ شدن دولتهای مختلف در سراسر جهان و ناکارآمدی بیش از پیش نظامهای کیفری ملی در این زمینه است.

گفتار اول: تعریف و بررسی سابقه حمل و تحويل تحت نظارت محموله های مجرمانه در اسناد بین المللی

از آنجا که حمل و تحويل تحت نظارت با فراملی شدن جرایم و سازمان یافته بودن ارتکاب آنها ایجاد شد، بستر تولدش را نمیتوان در نظامهای کیفری داخلی جستجو نمود. بلکه اسناد بین المللی خاصی به پیش بینی این روش پرداخته و سپس برخی از نظامهای کیفری داخلی آن را داخل در قوانین و مقررات خود نموده اند. بنابراین بستر تولد حمل و تحويل تحت نظارت محموله بعنوان یکی از فنون تحقیقاتی ویژه، اسناد و کنوانسیون های بین المللی است که در زیر مورد اشاره قرار میگیرند.

۱- کنوانسیون مبارزه با مواد مخدر و روانگردان (مصطفی ۱۹۸۸- سازمان ملل متعدد)

این کنوانسیون نخستین سند بین المللی است که حمل و تحويل تحت نظارت را بعنوان تاکتیک جدیدی در مبارزه و کشف قاچاق مواد مخدر و مواد روانگردان پیش بینی کرده و دولتهای عضو را ملزم به اتخاذ تدابیر مناسب در جهت اعمال و اجرای این روش ساخته است.

حمل و تحويل تحت نظارت محموله بعنوان یکی از فنون تحقیقاتی ویژه تاکتیکی است که طبق آن، دولتهایی که مبدأ، محل عبور و یا مقصد قاچاق مواد مخدر قرار میگیرند، موظف هستند که محموله قاچاق مواد مخدر و روانگردان را از زمان کشت در کشور مبدأ و در تمامی زمانهای عبور از کشورهای مختلف تا ورود به کشور مقصد تحت نظارت نامحسوس خود قرار داده و به محض ورود به کشور مقصد، هم زمان تمامی اعضای دخیل در آن را بطور یکجا دستگیر نمایند. زیرا گروههای سازمان یافته جنایی برای افزایش امنیت پروسه قاچاق، در هر مرحله از ارتکاب جرم در کشورهای مختلف، گروههای جدیدی را وارد عملیات قاچاق نموده و بدین گونه سعی در گمراه ساختن مقامات قضایی، پلیس و افزایش امنیت در عملیات مجرمانه دارد. حمل و تحويل تحت نظارت در پرتو هماهنگی و اتحاد کشورهای مبدأ، محل عبور و مقصد، از عوامل مهمی است که به خنثی نمودن عملیات قاچاق در ضمن دستگیری کلیه عوامل دخیل در آن میپردازد.

اتخاذ یک سیاست جنایی مؤثر و هماهنگ که همواره خلا آن از عده ترین عوامل ارتکاب جرایم در سطح فراملی و بین المللی و در قالب سازمان یافته تلقی میشود در پرتو اعمال و اجرای این قاعده یعنی حمل و تحويل تحت نظارت خنثی شده و حداقل روند صعودی خود را از دست خواهد داد ولیکن نیل به این هدف جز در پرتو همکاری و هماهنگی کشورهای مختلف محقق نخواهد شد. این در حالی است که متأسفانه در میان دولتهای عضو نیز کشورهایی هم هستند که به رغم عضویت در این کنوانسیون از یک سو و محل عبور یا مقصد قرار گرفتن آنها از سوی قاچاقچیان از سوی دیگر حمل و تحويل تحت نظارت را وارد نظام کیفری خود ننموده و در مبارزه مؤثر با این جرم با کشورهای دیگر به همکاری نمیپردازند. یعنی با اخذ اطلاعاتی از یک محموله وسیع قاچاق صرفنظر از تولید آن در کشور و یا ورودش در جهت عبور از آن کشور و یا حتی مقصد قرار گرفتنش فوراً وارد عملیات کشف و دستگیری شده و بطور مقطعی و ناقص به کشف و دستگیری عوامل آن و ضبط محموله میپردازد. خود همین امر مانع در مبارزه مؤثر و هماهنگ در مبارزه با این جرم است. پس مهمترین مانع بر سر راه مبارزه متناسب با خصایص بزهکاری جهانی شده را باید در واکنش دولتهای مختلف جستجو نمود.

بعنوان مثال ایران نیز به کنوانسیون مبارزه با مواد مخدر و روانگردان سال ۱۹۸۸ پیوسته و آن را تصویب نموده است لیکن مفهوم حمل و تحويل تحت نظارت را تا کنون نپذیرفته استدر حالی که قاچاق مواد مخدر مختص ایران نبوده و تمامی کشورها از آثار منفی آن رنج میبرند. عامل مهم در عدم پذیرش این مفهوم در کشورهای مختلف به عدول از اعمال اصل صلاحیت سرزمینی کشورها برمیگردد که در ادامه به بررسی آن خواهیم پرداخت.

۲- کنوانسیون مبارزه با جرایم سازمان یافته فراملی^۷

با گسترش جهانی شدن بزهکاری در بستر جهانی شدن اقتصاد و فرهنگ، بتدریج جرایم فراملی در قالب گروههای مجرمانه سازمان یافته روند روبه رشدی یافته و بدلیل وصف سازمان یافته‌گی به سرعت توجه همگان را بخود جلب نمودند. ارتکاب جرایم فراملی در قالب گروههای سازمان یافته بدلایلی همچون کاهش هزینه‌های ارتکاب جرم، پیچیده‌تر شدت جرایم و افزایش ایمنی ارتکاب جرم از جهت عدم کشف و تعقیب از سوی مقامات پلیسی، به یکی از مهمترین معضلات قرن بیست و یکم تبدیل شده است. از جمله مصادیق جرایم سازمان یافته فراملی میتوان به تطهیر عواید ناشی از جرم، قاچاق مواد مخدر، سرقت آثار و اشیاء فرهنگی، هنری و تاریخی و قاچاق آن، سرقت مالکیت معنوی افراد، اعمال تجاری ممنوع سودآور داخلی و بین المللی، قمار و تأسیس قمارخانه های غیرقانونی، قاچاق غیرمجاز اسلحه، قاچاق مواد رادیواکتیو و هسته ای، تجارت انسان (کودکان و بزرگسالان) و نیروی کار، تجارت زنان و کودکان برای فحشا، قاچاق مهاجران، خرید و فروش اعضای بدن انسان، خرید و فروش حیوانات نایاب، داروها و مواد سمی نایاب^۸، اشاره نمود.

در جهت مبارزه مؤثر و بین المللی با این جرایم، سازمان ملل متحد مبادرت به تنظیم "کنوانسیون مبارزه با جرایم سازمان یافته فراملی" (پالرمو) در سال ۲۰۰۰ نموده و ضمن آن دولتهای عضو را ملزم به اتخاذ تدابیر تقنینی مناسب و همکاری و هماهنگی در جهت مبارزه و پیشگیری از این جرایم کرده است.

⁷- UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST TRANSNATIONAL ORGANIZED CRIME

⁸- سلیمی، صادق، جنایات سازمان یافته فراملی در کنوانسیون پالرمو و آثار آن، مجله حقوقی، نشریه‌ی دفتر خدمات حقوقی بین المللی جمهوری اسلامی ایران، شماره بیست و نهم، پاییز ۱۳۸۲، صص ۲۱۶-۲۱۹

ماده ۲۰ این کنوانسیون ذیل عنوان ^۹ *Special investigative techniques* دولتهای عضو را در حدود امکانات، اصول نظام حقوقی داخلی و مجموعه قوانین و مقررات خود ملزم اتخاذ تدابیر مناسب نموده تا مراجع صلاحیتدار بتوانند در قلمرو آن از تحويل کنترل شده محموله و در جایی که مقتضی بنظر برسد از سایر فنون تحقیقات ویژه مثل فنون نظارت الکترونیکی یا سایر اشکال عملیات مراقبتی و مخفی در جهت مبارزه مؤثر علیه جرایم سازمان یافته فرامی استفاده مناسب کنند.

بدیهی است که اجرای مناسب این روشها که مبین اهمیت هماهنگی میان سیاست جنایی کشورهای مختلف در مبارزه با این جرایم میباشد، جز در پرتو همکاری دولتها امکان پذیر نخواهد بود.

۳-کنوانسیون مبارزه با فساد(مریدا-۲۰۰۳)

در جریان جهانی شدن بعد اقتصادی و تسریع آن در پرتو توسعه فن آوری اطلاعات و ارتباطات وحذف مرزهای اقتصادی و سیاسی، جرایم اقتصادی نیز دستخوش تغییر و تحول شد، و پیش از این اگر جرایم اقتصادی محدود به سرقت، کلاهبرداری، خیانت در امانت، اختلاس در بخش دولتی و رشا و ارتشا میشد جرایم دیگری پا به عرصه گذاشتند که بستر تولدشان را باید در جهانی شدن اقتصاد جستجو نمود.^{۱۰} جرایمی همچون پولشویی، اختلاس در بخش خصوصی، ارتشا مقامات دولتی خارجی و مقامات سازمانهای عمومی بین المللی، حیف و میل اموال واستفاده غیر مجاز از اموال توسط مقامات دولتی، ممانعت از اجرای عدالت، از جمله این جرایم محسوب میشوند که منشأ آنها به جهانی شدن فساد باز میگردد. بعبارت دیگر با جهانی شدن فساد جامعه بین الملل و در رأس آن سازمان ملل متحد در جهت اتخاذ یک سیاست جنایی مؤثر در پیشگیری و مبارزه با آن به تنظیم این سند بین المللی الزام آور پرداخته و در ضمن آن دولتهای عضو را مکلف به اتخاذ تدابیر تقنینی در مبارزه با این جرایم دانسته است. یکی از روشهایی که این کنوانسیون در جهت مبارزه مؤثر لازم دانسته و کشورهای عضو را مکلف به اعمال آن نموده است **Control Delivery** میباشد.

ماده ۵۰ کنوانسیون مریدا تحت عنوان فنون تحقیقات ویژه، صراحتا بر این امر اشاره کرده است، طبق قسمت اول این ماده: "هر کشور عضو جهت مبارزه مؤثر با فساد، تا حدی که اصول نظام داخلی آن اجازه میدهد و بر اساس شرایط تجویز شده بوسیله قانون داخلی آن، اقدامات ضروری را در چارچوب امکانات خود اتخاذ خواهد نمود تا مراجع صلاحیتدار آن بتوانند در قلمرو آن از تحويل کنترل شده محموله و در جایی که مقتضی بنظر برسد از

^۹-فنون تحقیقاتی ویژه

^{۱۰}-حسینی، سید حسن، جهانی شدن حقوق و جرایم اقتصادی، همایش حقوق و چالش های آن، صص 47-37

سایر فنون تحقیقات ویژه مثل فنون ناظارت الکترونیکی یا سایر اشکال عملیات مراقبتی و مخفی استفاده مناسب کنند و قابل پذیرش بودن شواهد حاصله از آن در دادگاه امکان پذیر شود".

بنابراین ماده دولتهای عضو این کنوانسیون از جمله جمهوری اسلامی ایران که در تاریخ ۲۱ خرداد ۱۳۸۵ این سند بین المللی الزام آور را تصویب کرده است را در حدودی که قوانین داخلی شان اجازه میدهد ملزم به اتخاذ تدابیر مناسب در جهت استفاده مناسب از فنون تحقیقات ویژه مثل تحويل کنترل شده محموله و یا روشهای دیگر نموده است. بعبارت دیگر با جهانی شدن فساد و جرایم اقتصادی امکان مبارزه با این جرایم در چارچوب رویکردها و راهکارهای نظام حقوقی داخلی میسر نیست و لازم است که دولتهای مختلف در سطح جهان دست در دست هم و با اعمال یک سلسله روشهای هماهنگ و همسو در جهت مبارزه و پیشگیری از روند صعودی این جرایم حرکت کنند.

البته با توجه به موانعی که در مسیر این هماهنگی و همسوی دولتها بدلا لیل مختلفی از جمله دخیل بودن عوامل فرهنگی-اجتماعی موجود است، نمیتوان انتظار داشت که تمامی دولتها آن را اعمال و در قوانین کیفری خود مورد توجه قرار دهند. چه در میان دولتهای عضو کنوانسیون هایی که در بطن خود تحويل کنترل شده محموله را پیش بینی کرده اند نیز دولتها ی هستند که به رغم الحق به این اسناد، رویه سکوت را نسبت به مقوله تحويل کنترل شده محموله در پیش گرفته اند.

علت این واکنش از سوی این کشورها صرفنظر از رویکرد دولتها ی که مخالف فرایند جهانی شدن هستند، احساس خطر از جهت متزلزل شدن صلاحیت سرزمینی شان میباشد که در ادامه مورد اشاره قرار میگیرد.

گفتار دوم: مقتضیات و موانع جذب و ادغام تحويل کنترل شده محموله در نظامهای کیفری داخلی

کشف جرم و دستگیری بزهکاران از مظاهر عمدۀ اصل صلاحیت سرزمینی نظامهای کیفری داخلی میباشد، بطوری که قوانین کیفری هیچ کشوری قابلیت اعمال و اجرا در کشور دیگر را نخواهد داشت و عدم اعمال اصل صلاحیت سرزمینی در این زمینه مبین ضعف و ناکارآمدی دولتها در کشف جرایم و اتخاذ تدابیر مناسب در مقابل آن میباشد. بنابراین دولتها در اعمال اصل صلاحیت سرزمینی در تمامی موارد تأکید داشته و به هیچ

عنوان حاضر به واگذاری آن به دول دیگر و یا صرفنظر کردن از آن حتی بطور جزئی نیستند.^{۱۱} زیرا همانطور که گفته شد عدم اعمال و یا صرفنظر کردن از آن برای دولتها بمنزله ضعف و ناکارآمدی شان میباشد.

بحث حمل و تحويل تحت نظارت نیز از آن دسته مقوله هایی است که برای اعمال آن دولتها ناگزیر از صرفنظر کردن از اصل صلاحیت سرزمینی و عدم اعمال آن بمنظور مبارزه مؤثر و کشف و شناسایی کامل عوامل دخیل در آن میباشند. زیرا طبق این روش بمنظور دستگیری یکجای بزهکاران در قالب گروههای مجرمانه متعدد، که در هر مرحله از جرم تعداد جدیدی وارد عملیات میشوند، کشورهای مبدأ مسیر عبور و مقصد باید همکاری و هماهنگی مناسبی با یکدیگر داشته و در جهت این همکاری الزاماً از قسمتی از اصل صلاحیت سرزمینی خود صرفنظر کنند.^{۱۲} بدین معنا که بمحض ورود گروههای مجرمانه و یا محموله قاچاق دست به کشف و دستگیری بزهکاران نزده و تا شناسایی و رسیدن کامل محموله و بزهکاران به کشور مقصد وارد عملیات اجرایی نشوند.

بنابراین عامل عده عدم پذیرش تحويل کنترل شده محموله در کشورهای مختلف و بویژه دول عضو کنوانسیون های مربوطه، صرفنظر کردن از اصل صلاحیت سرزمینی در چارچوب ملی آنها میباشد. این در حالی است که بزهکاری جهانی شده نیز جز در پرتو اعمال و اتخاذ روشهایی ازین قبیل محقق خواهد شد. زیرا همانطور که پیشتر گفته شد با جهانی شدن بزهکاری و فرامی شدن و سازمان یافتنگی در ارتکاب آن، لازم است که سیاست جنایی مبارزه با این جرایم نیز جهانی شود تا آنجایی که حتی دولتها در جهت مبارزه مؤثر با این نوع جرایم از قسمتی از مهمترین اصول سرزمینی خود مثل صلاحیت سرزمینی عدول و اتخاذ سیاست جنایی هماهنگ را مقدم بر این اصل بشمارند. در واقع، هر گونه مانعی در این مسیر خود خلأی بزرگ در مبارزه با این جرایم محسوب خواهد شد، و این همان چیزی است که گروههای سازمان یافته جنایی را در پیشبرد اهدافشان ترغیب و تشویق میکند بطوری که امروزه یکی از مهمترین عوامل روند روبه رشد بزهکاری جهانی شده، عدم هماهنگی و همگرایی لازم میان دولتها در مسیر مبارزه با آنها بشمار میرود.

^{۱۱}- خالقی، علی، جستارهایی از حقوق جزای بین الملل، انتشارات شهر دانش، چاپ اول- ۱۳۸۸، ص ۳۷

^{۱۲}- نجفی ابرندآبادی، ع. ج، منبع پیشین

نتیجه گیری

جهانی شدن حقوق کیفری امروزه از مهمترین دغدغه های محققین و صاحب نظران در این زمینه بشمار می رود. لیکن با توجه به دخالت عوامل اجتماعی فرهنگی^{۱۳} (مثل آداب و رسوم، مذهب و ...) نیل به یک حقوق کیفری واحد برای تمامی کشورهای جهان رؤیایی دور دست بنظر میرسد. لیکن هماهنگی و نزدیک سازی حقوق کیفری نظامهای مختلف ملی به رغم تکثر شان امکان پذیر است، بطوری که امروزه نیز شاهد این هماهنگی ها در سطوح داخلی و بین المللی هستیم.

حمل و تحويل تحت نظارت که با انعکاس در اسناد بین المللی عنوان روشی در ختنی سازی روشهای جدید ارتکاب جرم توسط بزهکاران در سطح جهانی و بشکل سازمان یافته در وارد کردن عوامل جدیدی در مراحل مختلف ارتکاب جرم پیش بینی شده است، از جمله روشهایی است که باید الزاماً در قوانین دولتهای عضو کنوانسیون های مربوطه پیش بینی و اعمال شود.

لیکن عامل عمدۀ عدم پذیرش آن در قوانین داخلی از سوی برخی دولتها تعارض این مقوله با اصل صلاحیت سرزمینی کشورها مبیاشد. این امر بویژه در دولتهایی که اصولاً مخالف پیشروی فرایند جهانی شدن میباشند پررنگ تر است. این در حالی است که مبارزه مؤثر علیه بزهکاری فرامی جز در پرتو اتخاذ یک سلسله اصول مشترک و گذشتن از برخی اصول و قواعد سرزمینی از سوی دولتها امکان پذیر نخواهد بود.

منابع

- ۱- گسن، ریموند، جرم‌شناسی نظری، ترجمه مرحوم کی نیا، مهدی، انتشارات مجد، چاپ چهارم، سال ۱۳۸۸
- ۲- نامی، داوود، دیدگاههای موافقان و مخالفان جهانی شدن، مجله اطلاعات سیاسی و اقتصادی، سال بیست و چهارم، شماره ۴، ۲۶۷-۲۶۸
- ۳- نجفی ابرند آبادی، ع. ح، جزو جرم‌شناسی ارشد، نیمسال دوم ۱۳۸۸-۸۹، دانشگاه مفید قم
- ۴- سلیمی، صادق، جنایات سازمان یافته فرامی در کنوانسیون پارلمو و آثار آن، مجله حقوقی، نشریه ۱ دفتر خدمات حقوقی بین المللی جمهوری اسلامی ایران، شماره بیست و نهم، پاییز ۱۳۸۲، صص ۲۱۲-۱۶۹

^{۱۳}- برای مطالعه بیشتر در این زمینه ن. ک. جهانی شدن و چالشهای فرهنگی، افشار کهن، «جاد، بالای، اسماعیلی»، مجله اطلاعات سیاسی و اقتصادی، شماره 268-267

۵-جهانی شدن حقوق و جرایم اقتصادی،حسینی،سید حسین،همایش جهانی شدن حقوق و چالشهای آن

۶-خالقی،علی،»جستارهایی از حقوق جزای بین الملل،انتشارات شهر دانش،چاپ اول-۱۳۸۸

۷-افشار کهن،جواد،بلالی،اسماعیل،جهانی شدن و چالشهای فرهنگی،مجله اطلاعات سیاسی و
اقتصادی،شماره ۲۶۷-۲۶۸